

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
Egészévre — — — — —	8 kor	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőöregnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre — — — — —	4 "	—	tári, — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatának kiüldendők.

Liberalizmus és Krisztianizmus.

Zichy János gróf

parlamentari beszéde 1902. ápril. 10-én.

T. képviselőház! Tekintettel a felforgó hangulatra, nem szándékozom az előttem elmondott beszédekre reflektálni; én magam részéről e pillanatban egyházi politikát csinálni nem akarok. Azonban lesz alkalmunk még a vita folyamán erre visszatérni, addig is tudomásul vesszük azt, amit ezen ügyre vonatkozólag a t. kultuszminister ur most elmondani jónak látott.

T. képviselőház! a vallás- és közoktatásügyi tárcaának vezetése egy kulturállamban a XX. század elején egyike a legfontosabb és mondhatnám, legfelelősségteljesebb foglalkozásoknak, mert ezen resszort ügyeinek vezetésétől, az ifjú generáció nevelésétől és oktatásától függ mindenekelőtt a nemzet jövője, ettől függ az uralkodó szellemnek iránya, a társadalmi viszonyok alakulása, függ az állam erejének kifejlődése és ettől függ mindenekelőtt mindannak formációja, ami egy kulturállam erkölcsi tartalmát képezi. Csak ha ezt teljesen felfogjuk, teljesen átgondoljuk és teljesen átértjük, akkor ébredünk tudatára annak, hogy minő óriási jogot ad egy nemzet kultuszministerének kezébe és hogy minő nagy, mondhatuam — emberleg szólva — majdnem elviselhetetlenül terhes felelősséget vállal magára az, aki ezen ügyek vezetésére vállalkozik. Egész generáció és vele együtt a nemzeti élet évtizedekre kiható boldogsága függ gyakran ugyszólván egyetlen kultuszministertől, aki az ő egész felfogását, erkölcsi világnézetét bélyeg gyanánt nyomja rá arra a korra és azon kornak viszonyaira, amelyet ő állandóan, vagy időlegesen befolyásol.

Én úgy érzem, hogy annak, aki befolyást gyakorol kultuszviszonyainkra, vagy annak, aki akár közvetlenül, akár közvetve befoly kultuszügyeink irányítására, tisztában kell lennie először a céllal, mely elérendő, aztán az eszközökkel, amelyeket a cél elérévére használni lehet, használni szabad; határozottan ismernie kell az uralkodó szellem természetét és irányzatát, határozott szint kell vallania az iránt, hogy minő természetű és lényegű az a műveltség, a mely az illetőnek ideálja, hogy minő viszonyt állapít meg a műveltség és kultúra között és a mi a fő, minő szerepet szánt a nemzet műveltségében és kulturájában az erkölcsnek és végre, hogy erkölcs az, a melyet a nemzet műveltségének és kulturájának alapja gyanánt lefektetni szándékozik.

A nemzeti államokban általában a műveltséget illetőleg az a jelszó divik: műveltség, a melynek alapja a nemzeti érzés, a melynek célja a nemzet szellemi értékének nevelése és fokozása. Ideális, mondhatom, egy erős nemzeti érzéssel bíró szívből van szakítva ez a definíció; részben magamévá teszem és kijelentem, hogy a célra és eszközökre nézve másképpen a nemzeti kultúra és műveltség képét felfogni nem lehetett. De hozzáteszem azt, hogy az alapra nézve, a nemzeti műveltség és a kultúra alapjára nézve az én felfogásom szerint más támasz nélkül egyedül és kizárólag a nemzeti érzést nem tartom elegendőnek. A nemzeti műveltség az én felfogásom szerint csak annyiban bír értékkel és beccsel, amennyiben alapját képezi egy erős erkölcsi érzés, amely teljesen összetudt forrni a nemzeti érzéssel, amely semmi más érzésnek concessziót nem tesz, intranszigenz és változhatatlan, amely dogmaszerű szilárdságánál fogva arra alkalmas és olyan alapot nyújt, amelyen egész nemzet műveltségét évszázadokon át fejleszthetni és amelyen egész életén keresztül tökéletesítheti nemzeti kulturájának templomát.

Éz az erkölcs azonban nem lehet az én nézetem szerint azon ingatag felfogása a morálnak, amely egy századdal születik, a másikkal újra elenyészik, amely különféle ideálokra alapítja az ő lényegét, amely a korrall együtt változik aszerint, amint a korok változtatják az ő isteneiket és bálványait. Én, t. képviselőház, csak egyetlen-egy erkölcsöt ismerek, melyre nyugodt lelki ismerettel merném a tudnám építeni hazánk kulturájának templomát és ez: a keresztény erkölcsi világnézet, amely, eltekintve a maga óriási belső értékétől, melyet itt talán senki sem fog kétségbe vonni, azzal az óriási előnnyel is bír, hogy változhatatlan és éppen stabilitásánál fogva alkalmas arra, hogy évszázadokra kiható munkálkodásnak és tevékenységnek állandó és szilárd alapját képezze. Én, t. képviselőház, valamely nemzet kulturája alatt csak a külső mázat, csak a belső tartalomnak megfelelő formát, hogy mondjam, a műveltségnek exterieurjét és fiziognomiáját értem, műveltség alatt viszont egy nemzet erkölcsi értékét, a külső formáknak megfelelő belső, értékes tartalmát és azt a tulajdonságot, a mely elválasztva a külső megjelenéstől, önmagában bírja azt az értéket, mely viszont önmagánál fogva bír abszolút beccsel. Így fogom fel a helyzetet, tudok magamnak képzelni kulturát, elválasztva az erkőlcsötől, de műveltséget erkölcsi alap és erkölcsi cél nélkül nem tudván magamnak

gondolni, én sokkal kisebb súlyt fektetek egy nemzet kulturájára, mint amennyit az adott viszonyok és körülmények között műveltségre tekinteni szükségesnek látok. A kultúrát általában relativ értékűnek, a nemzet műveltségét abszolút becslésként tartom. És itt van, te képviselőház, a kultúrának és én felfogásom és a szabadelvűség mint rendszer fellegőse között, mely nézetem szerint nem különböztet mindig helyesen és nem disztinolvál ezen fogalmak között elég precizitással. Gyakran feláldozza a tartalmat a formának, nem különböztetvén meg a formát a lényegtől. A liberalizmus mint iskola, mint elv, mint irányeszme kétségteletül az atheus racionalizmusnak a gyermeke. Az én felfogásom szerint minden logikusan gondolkodó liberális embernek, ha nem is racionalistának, de legalább is agnosztikusnak kell lennie. A legszigorubb liberalizmusnak az az elve, ami Franciaországban ebben a tételben kulminál: l'eta est athée. Ez a liberalizmus az intranzigens vallásérkölesöt okvetlenül elválasztja a műveltségtől, amiből a műveltségnek nem mondom erkölcstelen, hanem erköles nélküli kultúra javára való visszatejődése következik.

(Vége. köv.)

Paulus Diaconus.

Nemünk történelmének talán legzivatárosabb századai a népvándorlások évei. Az ókori világ összedulésének, a hübéri világrend megalakulásának kora ezernyi változatban veti felszínre a világtörténelem legkülönbözőbb alakulásait. Egyfelől a hanyatló római világ szánalmas képe tárul eléünk egy túlfinomult nép bűnével, másfelől az ifjú erő teljében tellő barbár nemzetek zord vadsága nyomul előtérbe. Az elagott imperiumnak önmagával meghasonlott, a császári önkényűt önéretűből kivetköztetett, erélyében az atyáskodó burokráciától megtört, az ösök bünei által testben-lélekben elstanyult művelt nemzedék kész prédájává lesz a vadságában is erkölcös egyéni szabadság s függetlenség éretetűl eltelt, testben edzett, lélekben erős barbároknak. Az ókor minden intézményét a pusztulás sorsa éri; Hellas s Róma hálványisten-ségei ledölnék a szeretet vallásának magasatos tanai előtt, a pogány szellemmel lebanyatlak annak klasszikus műveltsége, az imperatorok hatalma hátrálni kénytelen barbár királyok nyers ereje előtt, az egységes világbirodalom apró országokra esik szét, az állandó zsoldos sereget legyözi az új nemzetek néphada, az évezredek rablógazdalkodásban kimerült földön a hübériség termény-gazdalkodása váltja fel az ókor pénzgazdaságát, a talu nyer elsőséget a város felett, az adóalany jobbágygá változik. Háborgó forrongásban, rohamos változában minden, Róma politikai, világi uralmának minden oszlopa rombadől, de Róma szellemi hatalmának alapjai épülnek fel e romokon. Egy hatalomnak, mely fegyveres haderő nélkül országokat hódít, nemzeteket hajt szelid igája alá, mely meggyözi az erőt s felemeli a gyöngét, mely törvényt szab az önkénynek és jogot ad a jogtalanoknak, mely alazatra tanítja a gögőst s emberi méltóság éretetűvel tölti el a rab-szolgát, mely előtt hódolattal hajlik meg a hatalmas s melyre reménytelen tekint az elnyomott; az egyetlen római hatalom, mely sérteletlenül teljes fenségében áll a régi világ általános összeomlása közt, összekötte az ókort a középporral, fentartva a romok közül, a miben még életerű volt a mi méltó az emberiséghez, siettetve a néparadattól felmerülő új képződések lerakódását. Sokszor basonlitották az egyházat Noe vízözön fölött uszó bárkájához, de sohaem volt e hasonlat találobb, mint e zord időkben, midőn sötétség s vihar közepett a régi hatalom s műveltség minden művét elborító nagy vízözönben egyedül maradt felszínén, magában hordva azt az erőt, melyből egy új, egy dicsőbb kultúra volt keletkezendő.

A műveltség lángja, mely egykor az Akropolis s Capitolium tövében ragyogott, az egyház kolostoraiból terjeszti áldados világot, érvelve szellemi gyümölcseit az időknek, melyekről csak akkor támad felvillanó sejtelmünk, ha elmertülünk egy középkori szentkép szemléletébe vagy a kolostor szorgalmas krónikásának munkáját lapozgatjuk lettint idők lettint világaról. Szellemi termékeiből értjük meg igazán a történeti korszakokat.

A középkor krónikásai közt kevés van, kinek műve annyira híven tükröznél vissza az emberiség történetének egy fontos korszakát, annak szellemét, szereplő személyeinek jellemét, mint Paulus Diaconusnak „Középkori Krónikások“ című vállalatban dr. Gombos F. Albin brassói főreáliskolai tanár szabatos s magyaros fordításában a történetkedvelők használatára megjelent krónikája. A római egyház kitzdelmének s diadalának, Nagy Gergely pápának, II. Constans császári önkényűtől rablancba vert Márton pápának s az új császárságot teremtő III. Leonak korszaka volt ez. Új ellenség fenyegeti maga Róma környékén a pápaságot egy erőteljes, félvad népnek, a langobardoknak a régi római birodalom bőséjébe, Italiába való településében, mely megrázkódtatta vagy romba döntötte az antik szellem még megmaradt alkotásait s durva elnyomást hozott a római egyház híveire is a külöleg arianus, valóban inkább pogány betörők részéről. Gyűlölet s megvetés voltak az egyedül érzelmek, melyekkel az új nép a rómaiak s azok minden intézménye iránt viseltetett. Feldult ékes városok romjain barbár hadak ütöttek sátoranyat, a feldult egyházak, kirabolt kolostorok, leült papok s hívek serege tanúsítá a félpogány arianusok dühét (I. 32 f.) Campaniában egyszerű nyolcvan lettek vértanúkká, mert a germanok szent állatjának a kecskének áldozati húsból enni vonakodtak. De a vadság tombolásai közt is találkozunk a barbár nagylelkűség megható példáival. Bármily durvák is voltak vad természetű erejükben a hosszú szakállú hódítók, mindamellett romlatlan gyermekked kedélyük volt, melyet meghatót a kezesűnyesség szelleme, mely egyenlő szeretettel karolt fel hívőt s hitelent (Szent János miut a pogány Arigis védője (IV. 16.) az arianus Rothari király sirrablójának büntetője (IV. 47.), a tisztelekre méltó püspökök látása, kik templomaik kincstárát irítotték ki, hogy a foglyokat kiválthassák, a városokat újra felépítsék, a köznyomort enyhítsék. Alboin, a retentő hódító király, ki ivóserleget készít túljadon apósa, Kunimund gepid király koponyájából, készséggel hallgat Felix trevisói püspök szavára s védelmébe fogadja egyházát (I. 12.) s a 3 évi szívos ellenállás felkeltette bozusz haragjában is megkegyelmez Pavia halálra szánt lakóinak, mert egy langobardnak a bevonuló királyhoz intézett szavai szerint — „igaz keresztények laknak e városban.“ Szent Hospitius Nizzában megteríti s szerzetessé teszi a gyilkos száudékkal közelítő vérszomjas langobardot. (II. 2).

A langobardok nagy tömege azonban még félszázadig megmaradt büszke elzárközöttségében; a valláskülönbség volt a legerősb korlát, mely őket a lenézett római alattvalóktól elválasztá. Mélyreható átalakulások kora volt e félszázad Alboin nemzetére, az égal és római erkölcösök, de főként az egyház jöteköny hatása alatt felhagytak vad ezekasáikkal, felhagytak még öseik germán nyelvével is, de nem hagytak fel arianizmusukkal, büszke rendi elkülönültségük alapjával. Női gyöngédség vett erőt azon, a mit idő s a körülmények kényszerítő ereje meg nem dönthetett. Theudelinda, a hiterős bajor királyleány, kihez regényes szerelem érzelmei fűzték a férfias Authard királyt, a katolikus hitnek nyerte meg királyi férjét s népe nagyjait. Alig egy év múlva övezegységre jutva „a langobardok megengedték királynéjuknak, mivel nagyon szerették, hogy szabad akarata szerint választat magának férjét, nemzetének királyt“ (III. 35). Agilulf torinoi hercegre esett választása. Hasonló szellemben folytatta kitztartó működését új férje oldalán is. Szeretetének ereje legyőzte férje közönyét. Agilulf megengedte, hogy leányát, Gundipergát s trónjának örökösét, Adoloaldot 603-ban kath. püspök keresztelje meg; meohelyet eszközlött Bobbioan Szent Ko-

lumbáznak, sőt „a királyné üdvös könyörgéseitől áthatva“ a király maga is a kath. egyház tagjává lett s „a püspököket, kik elnyomásban s megvetésben éltek, visszahelyezte a méltóságukat megillető régi tiszteletteljes állásukba“ (IV. 6). Hatalmas támaszra talált Theudelinda térítő működése Nagy Gergelyben, első diadalmos előharcosában az evnek, hogy Róma főpapja független minden világi hatalomtól s egyházi feje az egész hívő világnak. Gergelynek Paulus közölte levelei Theudelindához s Agilulthoz (IV. 9) meg Arigis beneventoi herceghez (IV. 19) ékesszóló biznyságai a nagy egyházfő mindenre kiterjedő szeretetteljes gondoskodásának. Tiszteletteljes ragaszkodás érzelmei fűzték a langobardok királynőjét Gergely pápához, ki Dialogusait, ama kornak legolvasottabb művet ajánlotta neki, s tanácsaival támogatta térítő munkájában. Nem is nyugodott addig a királyné valóságos lelkesedése, míg férje után alattvalóinak jelentékeny részét meg nem nyerte a kath. hitnek. A hitbuzgó királynőtől Menzában a langobardok védős-entje, ker. szent János tiszteletre emelt szép egyházat sokáig mint a langobard uralom palladiumját tekintette a néphit (V. 6). Leánya, Gundiperga egymásután két királynak, Arioldnak s Rotharinak neje, anyja szellemében fáradozott oly sikerrel, hogy a törvényhozó Rothari (636—652) alatt az egyház oly előhaladást tón, hogy „ekkoron a királyság csaknem minden városában két püspök volt, egy arianus meg egy katolikus.“ Paviában még Paulus korában is mutatták, „hol lakott az arianus püspök és hol volt keresztelő kápolnája. Az arianus püspök azonban, névszerint Anastasius, áttért a kath. hitre s aztán Krisztus egyházát kormányozta“ (IV. 43).

Még egyszer fenyegette veszély a langobard kath. egyházat Alabis felkelésében, ki a kath. egyház elleni gyűlöletet írva zászlajára a „kegyes, jó katolikus“ (V. 33) Cunicpert idejében (671—700) még egyszer „felzavarta a békét a langobardok országában“ (V. 36). Senonak, a páviai egyház diaconusának önfeláldozása a coronatei csatában a kath. párt zászlaihoz szegődte a diadalt. Aripert óta (653—661) kath. királyok uralkodnak a langobardokon, Liutprand korában (712—744) az arianismus végső nyomai is elenyésztek. Italia, melynek politikai egyesítésére hiába törekedtek bizánci császárok s langobard királyok, vallásban egyesítve lön. S oly mélyen gyökeredett ezen egység érzete a kedélyekben, hogy a bekövetkezett nehéz idők, az egyházi állam s a langobard királyság politikai érdekösszettközése sem volt képes azt megingatni. Híven tükrözik ez érzelem magának Paulának személyében. Langobard születésénél fogva, a langobard királyok politikájának híve, Ratchis király udvarában nyert nevelésénél fogva, hü alattvalója tudott lenni a római pápának is. Szeretetteljes kedélyében csodalatosan kirudta egyeztetni kora politikai ellentéteit. Megmutatta, hogy egy személyben lehet bárki jó hazafi s a szentszék hü fia.

Rácz Miklós.

Elégia.

A Bilak aljának
Letarlott határán kerepel egy malom ;
Szívem összeszorul ; szomorú hangjára
Sohaj kél ajkamon.
Mintha árva gyermek
Sirása hallszanéék bús nyüzörgésében,
Mohos kerekéi zokogó panasszal
Sirdogálnak nékem.

Épen oda illik
E malom a határ kellő közepére,
Mert legalább meg lesz e némaságnak is
Örökös emléke,
Mely azt a boldogabb,
Azt a hazafias kort siratja vissza,
Midőn e táj annyi derék hazafinak
Piroa véréit itta.

Forogó kereké
Elmesél az idő gyors mulóságáról —
S im! varázserővel a Hunyadi kora
Előttem feltárl !
Fujó paripáknak
Dübörgése hallik a bevérzett földön,
Mely szívbe vésődött, s abban lelkesített
Számos emberöltőn.

— — — De bennünk, úgy látszik,
Végkép elmosódott e kor szép emléke.
Nem esüngünk a multon, s így törpékké tesz a
Hosszadalmas béke.
Oly nehéz nyomorunk,
Mint a koporsónak, melyet nagy föld takar
Már eleget hordtunk ! hosszú téltenségekben
Most kimerült a kar !

S ha meging a nemzet? . . .
Bizton összeroskad súlyos terhe alatt,
Mert nincsen ereje ellenére szörni
Ölő sugarakat.
Pedig hajdanában,
Lett volna bár kinosb százasorta a sorsa,
Izmosult kezével ellene fejébe
Teremtette volna.

Ó, boldog időnek
Mi hozzánk villanó fényes napsugára,
Csillogó fényeddal rajzolj ékes hajnal
A magyar hazára !
Ragyogj a szemünkbe,
Szárítsd fel a bánat könnyeit belőle,
Mielőtt őn bűntünk sujtoló ostora
Sirhalmunkba döntne !

Mert akkor . . . ó, szörnyű !
Mit művelne ott majd az éledő lélek? !
Keserű csalódás ! Vége lenne már a
Biztató reménynek :
Sirbolt lenne hazánk,
Keresztje : dicaóság, a mely régen tünt le . . .
Ah, s ellenünk gúnynyal világitanának
Gyászos keservtinkre !

De hát él az Isten !
És nem azért éltünk dicső ezredévet,
Hogy most elüljedjünk, mint a bunn testvérek,
Elvesztve a révet.
Nem sülyedünk mi el !
Egy ezredév után többet fogunk érni.
Boldog lesz a magyar, csak tudjon a szive
Küzdeni, remélni !

Kóser Széver.

Virágok a vallási és társadalmi életben.

Petőfi ezt írja egyik versében :

Tudod mi a virág ?
A földnek jósága.
Tudod mi a jóság ?
A lélek virága.

Hogy a virág csakugyan a földnek jósága: annál igazabbat alig állíthatunk; mert az anyaföld látószerveink s ezekkel kapcsolatos belső színérzeteinkre semmivel kellemesebb hatást nem tud gyakorolni, mint a virágok ezer változatu színeinek bájos szépségével s elmámorító illatuk azon lágy ömlengéseivel, melyek a szelid szellő szárnyain lebbennek fölénk. Es viszont midőn a lélek jósága is nyilatkozik önjait: alig talál kedvesebb és finomabb eszközt egy szép virágnál, melynek nyelvén, szirmái és színeiben saját gondolatai, örömei s fájdalomai oly alkalmasan képviselésezt adni.

Ha már ily befolyást gyakorolnak ránk a virágok s még a legérzékibb szívnek is ily szentimentalis érzelmei törnek elé egy virágnak hatása alatt: nem kell csodálunk, hogy az emberiség vallási és társadalmi élete terén minden időben hite és érzelmi világa oly jelképeitül tekintette a virágokat, melyek által igen kedvesen tudja éreztetni vonalmát. Az iránt, kit imád, vagy szeretetének kedvesebb jeleivel akarja illetni azt, ki iránt édesdedebben kíván keléneke vonalma nyilatkoznia.

Ezért egy a pogány mltthosz, mint a kereszténység s általán a társadalmi élet a virágoknak oly szerepkört jelöltek ki saját érzelmi világuk határára, hogy ha a virágok e szerepléstől megfosztjuk őket: életnyilvánulataikban sivároknak lesznek, mint az égbe emelkedő szikla kopaszága, vagy a puszták száraz fővönyetengere, hol nem találsz üdítő oázisra.

Felkapták azért a virágok használatát pogányok, zsidók és keresztények egyaránt.

A görögök és rómaiak¹⁾ Krónosz és Rheia leányának, Veszának örök tűzzel áldoztak és a tűz folytonos élesztésére a Veszta-szüzek *Verbénát* is használták. — Aphroditének (Vénusnak) szentelt növénye a rózsza volt s aztán a *myrtus* is, melynek lombjai közt elrejtőzött, midőn a tenger habjából világra született. — Minervának Panathenae ünnepén *olajfát* offeráltak. Apollót *borostyános*an ábrázolják. Éoszt (Aurora-Hajnal) *rozsa*s *ujjának* mondja Homérosz. Hébet *rozsa koszorúval* is ábrázolják. Midőn Zeus és Themis leányait — a Hórákat ünnepeiké, tiszteletükre szép ifjú lányok *megfelelő évszakok jelvényeivel, virágkoszorúval* stb. ékesítve jelennek meg — amint a Hórák is ábrázoltattak. A győzelem istennőjén Nikén (Victorián) is megtaláljuk a pálmát és *koszorú*ul. Midőn Ceres (Demeter) a vetések istennője tiszteletére az eleusisi miszteriumokat rendezték, mindenki *myrtus* koszorut tartott fején, míg az istennő jelvényei között a *virágos kosár* is szerepel. Flórának, a virágok istennőjének floriálián mindenki *virágfüzért* viselt s még a házak kapuit is *virágokkal* koszorúzták. Tudjuk Echo és Narkisszosz regéjét is. Utóbbiba Echo belézeret. De nem talál viszonzzerelmet. Ezért Echo az erdők, hegyek közt bolyongva sir, kesereg és felel az emberek hangjára. Narkisszoszt szivtelenségéért azon büntetés éri, hogy midőn egy patakba bepillant, saját magába szeret. Ezen utólrhetlen érzéstől győrtortve elpusztul — és lett belőle a *nárcisz*, mely aztán emlékvirága lett. stb.

De a pogányokon kívül a zsidók — s kiválóbban a kereszténység nál találkoznak a virágok iránt nyilatkozó szeretet eme tüneteivel s azoknak, mint szimbolumoknak a különböző kultuszok és szertartásokba történt bevitelével és használatával.

A zsidóság keleti levén, virágosan beszélt; hasonlatait a virágoktól is vette. Például következő képeltességgel írja le az új szövetség Nagyasszonyát: „*Magasra nőttem, mint a*

pálma Kádeszben, s mint a rózsaszáltevény Jerichóban. Mint a szép olajfa a mezőn, s mint a víz mellett álló utcai platán úgy felhőttem; mint a fahéj és illatos balzsam illatoztam; mint a választott myrha terjesztettem az illat kellemességét.“²⁾ Tehát e virágos és illatos fákat s a rózsaszáltevényt a szépség és nemes termet jelűl s a jeles erkölcsök és cselekedetek kellemes illatául tekintik. Flores ejus, flores honestatis.

De a zsidók királyaik s más előkelőségeik fogadtatásánál, mint más népeknél s nálunk is szokás — városaik, utcáik, házaik felszítésére is használták a virágot s a virágos fák ágait. Ezt tették Jézusnak Jeruzsalembe történt vonulásaikor is: „*A nagy sereg a maga ruháit leríté az utra; mások pedig ágokat vágtak a fákrol és az utra hánylták.*“ Ezért zengi az egyház énekében:

*Igy tisztelé Jézust a zsidó nemzet;
A jeruzsálemi szent gyülekezet
Kíméne elébe pálmággakkal,
Zengő énekszóval és virágokkal.*³⁾

Innen van e bevonulás évtordulójának magyar neve: *Virág vasár*; *Pálmavasárnap*. Ösrégen (közbe legyen vetve) Francia és Spanyolországban is e napon rúdakra tűzött bokrétaikat szokták a pálmággakkal szentelni, miért is e hajdan Pascha Floridum, Dominica Florumnak is neveztetett,⁴⁾ mik azonosok a magyar elnevezéssel.

Az újszövetség szerzője, Jézus szintén nagy előszerepelt volt a virágok iránt. Illatos mezőket, olajfáktól díszített hegyeket, a buza- és más mezei virágokkal ékesített helyeket kedvelte. Hegyi beszéde, transfiguratioja stb. is ily helyeken történt. Hasonlatait, képleteit is szeretett a szép természetről ve ni és alkalmazni: „*Nézzétek — mondja — a mezei liliomokat, miképp növekednek, nem dolgoznak, sem nem fonnak. Mondom pedig nektek, hogy Salomon teljes dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei fűvet, mely ma van és holnap a kemencébe vették, Isten így ruházza: mennyivel inkább titeket, kiestnyhűtök ?*“⁵⁾

Az egyház Isten-alapitóját követve, szintén kedveli a virágokat. Hiszen ezek illatukkal lelkünk égbe emelkedő imádságának symbolumai, mint a tömjénfüst. — Dirigitur, Domine, oratio mea, sicut incensum, in conspectu tuo.

Sőt az egyház nemcsak kedveli a virágokat, hanem templomainak és oltárainak azokkal való díszítésére intézkedése is van. A Ceremoniale Epp. így beszél: Altare majus in festivitibus solemnibus, aut episcopo celebraturo, quo splendidus poterit, pro temporum tamen varietate — ornabitur.

Tehát a felvirágoztatásnak úgy kellene történnie, mint ezt az egyházi évközköz és ünnepek előirt színei megkívánják. — Mely időszakok és mely napokra milyen virág — illetve szin illő: erről rendelkezik a Missale rubrikája.⁶⁾

Az egyháznak fehér, piros, zöld, lila — és gyászának fekete — színei levén: e színeket, a feketét kivéve, mind tudják szolgáltatni különböző ékességű virágaink, mint a liliom, rózsza, zöld daliák és hortensziák, jacint és cinerkiák stb., kifejezve az egyházi színeket és ezek miszthikáját. — Egyedül fekete színű virág nincs. Ez azonban pótolható más olyan virágokkal, melyek a kegyeletes megemlékezésnek legkifejezőbben megfelelnek, mint: puszpang, pámalomb, örökzöld, borostyán levelek, vagy nefelejts, — megjegyezve egyébként, hogy a virágok színeire nézve nincs direkt kötelező — hisz' otajtott színű virág nem minden hely és időhöz van kötve.

A templomok és oltárok virágdíszítésén kívül virágokat használ még az egyház apácák flavatásánál (myrtus, rozma-

2) Jézus Sirák fia könyve XXIV. 17—21. v.

3) Virágvasárnapj processionais ének.

4) Lonovics „Egyházi Archeologiaja“ I. R. 136. l. 2. jegy.— Még előfordul: Dom in palmis, Dom in Ramis, Dies palmarum sive florum, Dom. Osana, Dom. indulgentiae nevenek is.

5) Máté ev. VI. 28—30. V.

6) Rubricae generales Missalis. XVIII. De coloribus paramentorum.

1) Görög-római Mythologia 11. és köv. lapok. Összeállította Csiky Gergely.

-rin) s a kisdédek koporsójába is virágokat szeret helyeztetni. stb.⁶⁾

Némely virágok egyes szentek élete által szent keresztnevekké avattattak. *Flóra, Florentin, Nárcisz, Pálma, Róza* stb. virágúnevek erről tanuskodnak. — Az Üdvözítő szenvedését s jelenését is előtárja egy virág: a passiflora. Ilyent láttam Néma filiámban néhai Gajzágó Boldizsárnál. Indiai és amerikai eredet.

Házasságoknál a jegyesek *mirthus* s egyéb virágokkal díszítve mennek esküvőre.

A gör. szertartásuknál szokás a házasulandók fejére virág-koszortut illeszteni. (Corona = coronia, románul házasságkötés = koszorúzás.)

Maga a polgári társadalom sem nélkülözheti a virágok kultuszát:

Az északamerikai államok egyike virágvasárnapján fejeztetvén fel, *Flórida****) nevet vett fel. Flórencz = virágos város.

Sőt pénzünk egyik neve a *forint* is magán hordja a virág flos — latinus alakját; — florens, florenu = forint. A szegény betegek is hálások a virágok iránt. Szívba-josoknak jó a *digitális*, gyomorbetegeknek a *székfű*, *hárs-és bodzavirágok* pedig kitűnő izzasztó szerek.

Aztán még a terített asztal sem szép, ha nincs virág-dísz rajta. — Némely hal-, hus- és tészta ételek is virággal ékesítve adatnak fel.

Májusban szerepel a házak és udvarkapuk felvirág-zása. Valószínűleg a Floráliák pogány maradvéka e szokás.

De a virágok symbolistikája is sokat mond:

A rózsza a forró szeretet jelképe, ifjak kedvence virága, míg az öregké a Vénaszony virág.

A *liliom* a testi-lelki tisztaság symboluma — szüzek virága.

A *nefelejts* a kegyeletes visszaemlékezés virága. Táv-
zók imakönyvébe s kedveseink sírjára nefelejtsét tesznek.

A kesergő, gyótró szeretetet a *nárcisz* példázza.

A *hóst borostyánnal* koszorúzzák; kik dicsőséget aratnak — pálmát nyernek.

E két utóbbit ohajtom, hogy mindenki megszerezze. Mert kiédelem az élet. Jó soróban, bal soróban harcolniuk kell

— jobban azért, hogy el ne bizakodjunk, rosszban pedig, — hogy el ne csüggedjünk. Ekkor miénk lesz a bősök borostyánja s a dicsőséget kivívottak pálmakoszorúja. Evekről mondja szent Pál: „*Jó harcolt harcoltam, a hitet megtartottam, pályám megfuttattam. Végeztetvén életételet az igazság koronájára számomra, melyet megad nekem az Ur ama napon — az igaz Bíró; de nemcsak nekem, hanem azoknak is, kik várják az ő eljövését.*“⁷⁾ „*Ennek okáért az ékeseknek országát nyerek el és a szépségnek koronáját az Ur késéből, mert az ő jobbkezével befűdi őket és az ő szent karjával megoltalmazza őket.*“⁸⁾

Petőfivel kezdtem és végzem is:

*Szeresd a virágot
És ne téldsz szivedet;
Mert ki ezt szereti,
Rossz ember nem lehet.*

Kovács Gyárfás.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök urunk** f. hó 11-én reggel 7 óra tájban érkezett meg az örök városba. Mint mindig, úgy ez alkalommal is a „Collegium German. et Hungaricum“-ban lakik. Ő Méltósága 11- és 12-én látogatásokat tett és fogadott. A Grosz káplán által vezetett zarándokcsapatot püspök urunk Zichy

6) Herics Márton „Növényvilág az istenitizület szolgálatában“ c. műve érdekes fejezeteket tartalmaz a virágok -- s általán a növények egyházi díszítésre való alkalmazásáról. Szerzőnél Aszáron kapható.

***) Lonovics Árch. I. 139. 4. jegyz.

7) Timót. IV. 7-8.

8) Bö. cseség könyve V. 17.

Gyula gróf kamarással együtt Róma pályaudvarán várta s üdvözölte. A következő napok Róma főbb templomai meglátogatásának voltak szentelve. Ő Szentsége 16-án fogadta, s most is szívének túlradó szeretetével, az ő kedves magyaráit, kiket püspök urunk vezetett trónja elé. Ő Szentsége Püspök urunknak bódolateljes üdvözletére válaszolt s beszédjét Zichy Gy. gróf szószentir ismételte magyarul. Végül a Szent-
atya apostoli áldását adta a zarándoklat tagjaira, kik lelkük igaz ihlettségével énekeltek a pápai himnusz s magyar hazánkra. Mint Rómából írják, a zarándokok száma egyre nő. Az egész világ katolikusai Róma felé néznek. Onnan várnak áldást. A Szentatya minden egyes zarándoklatot külön akar fogadni. Ha jól imádkozunk, az isteni gondviselés Neki is, meg nekünk is megadja azt az örömet. „Tartsd meg Isten Szentatyánkat!“ — Püspök urunk f. hó 21-én a d. u. 4-30 (Arad felőli) gyorsvonattal fog visszaérkezni. Ugy a város, mint a papság részéről nagy a készülődés ünnepi fogadtatására. Részletes programot nem mondhatunk; annyit azonban szabad is és kell is kijelentünk, hogy a minden irányban észlelhető készülődésből és a főpásztor iránti szeretetnek igazán megható nyilvánulásából következően, a hét-fői fogadtatás valóságos demonstráció lesz Szentatyánk és püspök urunk mellett.

— **Nyilvános köszönet.** Lapunk mult számában közöltük azon egyházi szerek jegyzékét, melyekkel oltáregylettünk igazgatósága egyes templomokat megajándékozni szives volt. Lapunk utján mondanak hálás köszönetet az oltáregyletnek és ügybuzgó igazgatójának f. Soóthy Gyula urnak a kapott adományokért: *Fekete Imre* fenyédi-, *Butyka Sándor* borhándi-, *Meisel József* segesvári-, *Péter Lajos* eskeldelnei-, *Oláh Antal* székely-kereszturi és *Sántha Albert* dr. ákosfalvi lelkészek. Utóbbi egyuttal *na. Kovrig János* urnak és nejeinek, kik egy szép és értékes antependiummal lepték meg a templomát, és *László Lászlóné* ő nsgának a 14 stáció-kép alá vett oldalgyertyatartókért fejezi ki nyilvános köszönetét.

— **A zalathnai Oltáregyesület** f. hó 6-án egy valóban nem remélt és a legnagyobb örömet okozó meglepetésben részesült, midőn Csiky János főesperes-plébános a templomban összes híveinek bemutatta a központi Oltáregyesület kegyes adományát, felszentelte azokat; nem csak a szentelés, de azáltal is, hogy az egyesület újja alakulása után a legméltóságosabb Oltáriszentség imádságának első vasárnapján, a szt. miseáldozat bemutatásánál használatba vette mindazon ruhákat, melyek e célra szolgálnak. Nem tudunk hálánk kifejezéséhez méltó szavakat találni, de a jó Isten, aki látta szívünk túlradó öröm-és háláérzetét, bizonyára megáldja mindazokat, kik jó lelkük sugallatát követve, szegény templomunkat ily bő adományban részesítették. A jó Isten áldása kísérje továbbra is nemese célú tevékenységüket! *Záknóffy Antalné*, egyf. pénztáros.

— **Nyilvános köszönet.** Az igazi krisztusi szeretet nem keresi a magáét s mindenek felett találekony: a krisztusi szeretet szereti mindazt, ami a Krisztusé. Ha öröm éri e szeretetet, nem zárkozik el önzően örömeivel, dispergit, et dat pauperibus. Ilyen szeretetet akarnak papnövendékeink hálával illetni, és megünnepelni, mert nagyságos és főtiszteleendő *Imets F. Jákó* apát-kanonok úr apátja történt kinevezése alkalmával szerető szívének örömteli verőtenyét ő reakjuk is kiterjesztette, s nagyobb pénzadománnyal segített papnövendékeink nem ritkán előforduló szükülködésén. A megajándékozottak hálás köszönetüket tolmácsolják és kéri az egek Urát, áldja meg a jó szíveket. Ad multos annos! *A nővendékpapság.*

— **Fejérvasárnap.** A szentháromsági rom. kath. hitközség híveinek lélekemelő, s teljes meghatottságig kedves ünnepe volt. A szárnyszerű lélek, a megindulás bárom tiszta, szent forrásból táplálkozott: az Eucharistiából, a gyulafehérvári központi oltáregyletnek szegény templomunk számára küldött gazdag ajándékozásából s harminc elsőáldozó-

nak magasztos tényéből. Ugyanis ezen a napon, mint a hónap első vasárnapján tartotta fiók oltáregyletünk a szentégi Jézus közös imádsását; ezen a napon mutattam be a központ sok szép ajándékát: egy viola színű pluvialét stolával, egy vörös kanzalát a hozzátartozóival, egy albat, egy karinget, 3 vállkendőt, 3 korporalét, 3 stolavédőt, 6 kéztörölőt, egy ciborium köpenyt, egy beteglárogató burzát és ezen a napon tett 30 növekedésem égő gyertyák világánál a legközebb szálló szentégi Jézusnak ünnepélyes hivallomást. Midőn a szószék-ről a legmértősebb Oltárisze teget mint minden áldás és vigasztalás igazi forrását tejegettem, a könnyeim megeredtek s velem együtt sirt minden imádó lélek, apraja és nagyja. Ezek a könnyek az eucharistikus imádsáknak, az Úr Jézus áldásáért és vigasztalásáért adott hálának nemes zálogai valának. Ezek a könnyek végig tartották, míg a kicsinyek sovargó lelke betelheték az angyalok eledelével. Forró köszönet a szentégi Jézusnak, a központi oltáregyletnek és az áhítatos kicsinyeknek e hármas ünnep szent emlékeiért, gazdag kegyelmeiért. — Minthogy senki sem találtott, a ki rajtam kívül ezeket megírhatta volna, engednem kellett a kényszerűségnek. Ezer bocsánat a közlékenységért. Teljes tisztelettel Szentháromság, 1902. április 14-én. Nagy Antal lelkész.

— **A maroskerületi róm. kath. tanító-egylet** 1902. április hó 30-án Nyáradtón a róm. kath. iskolában tartja tavaszi vándorgyűlését egybekapcsolva pápai ünnepély és közgyűléssel. A vándorgyűlés tárgysorozata: 1. D. e. 1/29 orakor szentmise „Te Deum és Veni Sancte“ val. 2. Bíráló tagok kiküldése. 3. Gyakorlati tanítást tart: Várterész Antal marosvásárhelyi s. lelkész és László Ödön nyáradtói tanító. 4. Előki megnyitó. 5. „Pápai himnusz“, éneklő a tanító-egylet énekkara. 6. Felolvas, esetleg szabad előadást tart: P. Sánta Argelus m.-vásárhelyi Szent-Ferenc-rendi zárdafőnök, igazgató tanító XIII. Leó pápa életéről. 7. Szaval: Paal Lajos akostalvi és Bajkó Máthé szentháromsági tanító. 8. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 9. Gyakorlati tanítások megvitatása. 10. A jövő gyűlés helyének megjelölése, a tárgysorozat megállapítása. 11. Indítványok tárgyalása. 12. „Hymnus“, éneklő az egylet énekkara. Kelt Marosszentgyörgyön, 1902. április hó 5-én. Öse István, jegyző. Sárdi Péter, k. tanító, egyleti elnök. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Előki megnyitó. 2. A választmányi tagok megválasztása. 3. Indítványok tárgyalása. Marosvásárhely, 1902. április hó 5-én. Öse István, jegyző. Karácsony Márton, elnök.

— **A Küküllőesperes kerületi róm. kath. tanító egyesület** folyó évi május hó 13-án (kedden), Buzás-Besenyőben, délelőtt 9 óratól kezdődőleg tartja meg tavaszi gyűlését. Tárgysorozat: 1. Veni sancte! 2. Gyakorlati tanítások: a helyi tanító az órendet szerint; Orbán Ferenc esőbi tanító pedig a természettanból. 3. Előki megnyitó. 4. A hármas bizottságnak a tankönyvek egyöntettségére célzó, most már írásban foglalt véleményének felolvasása és tárgyalása. 5. Sándor Imre dolgozatát bírálja: Puskás Gergely dicső-szent-mártoni lelkész ur. 6. A pénztárnok előbbi hiányos számadását kiegészíti tétellel-tétellel okmányolva. 7. Szaval: Fancsali Aron. 8. A mult gyűlésen a Tanítók Arvaháza érdekében megkezdett eszmecere tovább folytatása. 9. Indítványok. Kerelő-Szent-Pál, 1902. ápril 12-én. Veress Lajos sk. e. elnök. Antal Árpád e. főjegyző.

— **Keresztény Szövetkezetek Országos Központja.** Iroda és raktár Budapest, VIII. Mária utca 19. A Szövetkezet célja: a) tagjait jöminőségű árukkal ellátni és őket a nagyban való vásárlás előnyeiben részesíteni, b) a keresztény hitel és fogyasztási szövetkezeteknek központosított szolgálni, őket a megalakulásban kiküldöttjei által, valamint a szükséges utbaigazítások megadásával támogatni, üzleteiket ellenőrizni, az évi leltár és mérleg elkészítésében kívánságukra segítségülre leoni, őket jogi tanácsokkal ellátni. Egy üzletész értéke: 100 korona. Üzletészek jegyzését bármikor elfogadják az igazgatóóság. A kik keresztény fogyasztási szövetkezetet akarnak alakítani, forduljanak egyenesen

a Keresztény Szövetkezetek Országos Központjához. A szükséges nyomtatványokat azonnal megküldik: Az Igazgatóóság tagjai: Zichy Aladár gróf elnök, Dr. Boromisza Tibor praepatus, Dr. Gresswein Sándor kanonok, Dr. Gyürky Ödön, Majláth Géza gróf, Majláth György gróf, Dr. Major Ferencz orsz. képviselő, Dr. Nagy Sándor, Páder Részó, Szentiványi Károly, ifj. Zichy János gróf, Dr. Zlinszky János.

— **Imádságos keresztjárat Afrikáért.** Valamint Mózes egykor győzelemre segítette népét annak ellenségeivel szemben, nem a csatában való személyes küzdés, de még nem is a csatatéren való buzdító jelenléte által, hanem állhatatos, hatalmas kiáltása által, a „csaták kormányzójához“, úgy akarjuk mi — ezen lényeges példa szerint — Afrika szegény népeinek, a mi teketestvéreinknek és a nemes hittérítőknak, kik azoknak az igaz hit „igéret földjére“ az utat megmutatni akarják, a minde bönök ellensége fölött való győzelmet kiesdeni. A csatatéren nem jelenhetünk meg mindannyian, csak keveseknek osztályrésze, hogy az Afrikában uralkodó hatalmas ellenség ellen egyenesen forgathatnak fegyvert, de mindnyajunknak lehetséges, hogy a távolból hozzájáruljunk a küzdelem szerencsés fordulatához, a mennyiben valamennyien — Mózeshez hasonlóan — szívünk és kezeinket égtel emeljük, hogy egyesült kiáltásunkkal Jézus irgalomteljes Szívét mintegy ostromban megnyerjük a szegény négek ügyének. Valóban, Isten országa választott harcosainak kis csapata leverést szenvedne ott, ha csak Isten hatalmas karja a sötétség szellemének emberfölötti hatalmát olykor föl nem tartóztatná és ha Jézus szentséges Szíve bizalmunkat nem táplálná azon igérete által: „Uralkodni fogok ellenségeim dacára.“ És hogy ezen lelki ostrom folyton megújíttassék, Kláver Sz. Péter Társulata — vallásos társaság az afrikai missziók támogatására — évenként az József védtnnepe (husvét után való 3. vasárnap) előtt, ugynevezett imádságos keresztjáratra Afrika számára meghív. Az ezen résztvevők kilenc napon át magányosan vagy közösen — egy a megbold. P. Menyhárt S. J. Zambezi — vidéki magyar hittérítőit fogalmazott, egyháziilag jóváhagyott „Mogkerülő imádságot a legész. Szívhez az afrikai négekért“ imádkoznak el. Az idén április 11-étől 19-ig bezárólag tartatik meg ezen imádságos keresztjárat. Kláver Sz. Péter társulata tehát a hitbő katolikusokat, kiváltképpen a magyar hiveket — szívélyesen fölkeri, vegyenek részt ezen imádságos keresztjáraton is késztessenek arra másokat is és így nemcsak Krisztus országának Afrikában iparkodjanak talajt nyerni, hanem egyszermind önmaguknak is hódításnak helyet Jézus legsz. Szívében. Az apostoli Szentszék minden kilenc napi ájtatosságért, mely az év bármely szakában nyilvánosan vagy magányosan az isteni Szív tiszteletére tartatik, a következő bűncsúkat engedélyezte: 1. Háromszáz napi bűncsú a kilenced mindegyik napjáért. 2. Teljes bűncsú a kilenced alatt, vagy az azt követő nyolcz nap egyikén. (Föltételek: gyónás, áldozás, ima a pápa szándékára.) IX. Pius pápa 1849 jan. 5-én megengedte, hogy ezen bűncsú elnyerésére bármely egyháziilag jóváhagyott ima (következőleg a föntemlített is) használható. Főntnevezett megkerülő imádság (imakönyvförmében) tetszés szerint való számban ingyen és bérmenten kapható a következő címetől: Kláver Sz. Péter Társulata, Salzburg, Dreifaltigkeitstr. 12. Bécs I. Bäckerstr. 20. Triest, via Sanita 9. Róma via Gio. Lanza, 129. Temesvár-Gyúrváros, Páva u. 15. II. em. Innsbruck, Universitätsstr. 3. Krakkó, Starowislna 3. Boroszló Hirschstr. 33. München, Türkenstr. 15/II. Párizs, 31 rue de Fleurus. Bozen, Obstmarkt 16. Prága, IV. 33. Solothurn, Börsenplatz 76. Luzern, Papeterie, Zürichstr. 53.

— **Oltáregyleti ügyek.** A multkor kiutatásból kimaradt a következő:

27. Gymnasium kápolnája: 1 antependium, 1 oltárterítő, 6 purificatorium, 6 korporéle, 6 palla.

28. A barátok temploma: 2 karing.

29. Székesegyház: 1 selyem antipendium, 1 könyvválvány.

A hol szándékoznak (és hol ne?) egyesületet alakítani, tegyék azt minél előbb, hogy a június 6-iki ünnepélyen és az emlékfüzetben minél többen szerepeljenek.

Egy bécsi papnövendékünkől vettük a következő sorokat:

Egyedje, hogy egy kedves napról is értesítem. 7-ikén ugyanis az Örökimádás társulat néhány tagja nálunk tartotta meg az imádási órát. 1/26-kor Ft. Krása, Bécs apostola, egy kis konferentiát tartott, melynek tárgya az volt, vajjon természetes avagy művirágot tegyünk-e az oltára. Nagyon szépen argumentált a természetes virágok mellett. Azután kápolnába mentünk, hol a Rector úr a Spirituális úr segítségével mellett kitette a legm. Oltári-Szentséget. Majd Müller kano-nok, a bécsi papnevelő intézet rectora lépett a szószékre és lelkes szavakban buzdított mindyájunkat a sz. Mise nagyra-be-csülésére. Majd a Spirituális úr előimádkozott, mire azután az áldás következett. Közben gyönyörű énekeket énekeltek. Mindnyájan éreztük az Úr Jézus nagyságát és a hallott szavaknak igazságát.

Nehézségek a június 6-ki ünnepség körül. A hivek otthon gyónni szoktak. A gyónást át lehet tenni vagy előbbre vagy utóbbra. Ugy is lehet tenni, hogy a hiveket, akik elszándékoznak jönni, otthon a lelkész meggyónatja s itt megáldoznak vagy egyáltalában itt is gyónhatnak.

Az ünnepélyes szt. misét is át lehet tenni p. o. első vasárnapra (Missa secundum Directorium cum exposit, SSti.) persze a hiveknek jó eleve tudtukra kell adni ezt a szószék-ről. A távolabbi plébánosok is bezamehetnek vasárnapra, mert este 7 órára már minden el lesz végezve s az esteli vonatokkal mindenki elutazhat. Ezen a nagy ünnepen fogja ő méltósága egész egyházmegyéjét s különösen pedig az oltáregységeket Jézus szt. Szíve oltalmába ajánlani. Szóval minden nehézség leküzdhető, csak akarni kell s a hivek sok helyről összejöven, sok lelki építést fognak hazavinni. Tehát minél többen vegyünk részt az ünnepélyen!

Kajántón husvét másodnapján alakult meg az egyet. Tagjainak száma egyelőre 36. Tagsági díj fejében 13 K. 20 fill. küldtek be.

Terjesszük a jó füzeteket az egyleti tagok között! A győregyházmegeyi nyomdában következő füzetek jelentek meg: Gyakoribb szt. gyónásról (100 drb. 3.50 k.) A gyakoribb szt. áldozásról (100 drb. 3.50 k.) Életelvek (100 drb. 3.50 k.) Isten nevéért hiába ne vegyed (100 drb. 3 k.)

A mult számban hirdetett ciboriumot a gy.-alulvi egyetnek küldjük.

— **Ünnepélyes fogadalom.** Egy főséges, könye-kig megható aktusnak volt színhelye Nagycsütörtökön a kolozsvári „Kalazantinum” kápolnája, hol már az aonyiszor elhangzott: voveo peapertatem, castitatem et obedientiam krisztusi igék hangjai ujultak föl újra. Nagy szavak, ígéretek ezek, de igen alkalmasak arra, hogy a világ zajától megvált leviták ezek erejével teljes biztonsággal gondozhassák lelkük üdvösségét. Értelmük mélyesége s a ki alázatos lélekkel át-érti, megtalálta azon szilárd alapot, mely sztkésége s Krisztusi iga örvendetes elviseléséhez, mely az örök életre vezet s melyről maga az Üdvözítő mondotta: Ingnm meum suave est et onus meum leve. Bizonyára ezen érzelmek vezették a kegyesrend hat növendékét is, kik ezek hatása alatt belső meghatottsággal állottak az Úr oltára elé, hogy a világ elhagyásával végleg leküssék magukat az egyháznak. Léptésk komolysága meghatotta a társakat is, s midőn befődtek őket a gyszos fekete lepellel, könnyek toltak csillogva szeméikbe. Mély érzéssel végezte főt. Russel Károly igazgató ur is, kinek kezébe a következő növendékek tették le fogadalmukat: Hogyor József, Hársing István, Vincze László, Szakáll Gyula, Magas Mihály, Acsay Ferenc. Az igazgató latin nyelven remek beszédet intézett hozzájuk. Az ünnepélyes aktus a mély értelmű „Te Deum” hangjai között ért véget, melynek lefolyásán az intézet előljáróságán s növendékeim kívül az anyaház több tagja is jelen volt. Ott voltak

Kozár Ferenc bázfőnök, Réti Márton elemi iskolaiigazgató, Tóth Sándor, Novotny Endre, Bán József, Tubán Tibor gymn. tanárok; jelen volt továbbá Nagys. Szédeczy Lajos dr. egyetemi tanár úr is családjával. Délben, ebéd alkalmával Nagys. Vajda Gyula assistens ur közöntette szép szavakkal az ujjonan beesküdtött rendi fiatalokat.

— **Szentolvasók, kereszték, érnek, magyar feliratu képek, könyvek és egyéb emléktárgyak bevásárlóinak** — különösen búcsúk és szent missziók alkalmára, igen szivesen ajánljuk egyházmegyénk papságának figyelmébe *Weisz Frigyes* (Budapest, IV. Kálvin tér 3. sz.) kegytárgyak elárúsító intézetét. A cég tulajdonosa katolikus s az eddigi tapasztalatok arról győzték meg, hogy vevőit szolidon, pontosan és lelkiismeretesen szokta kiszolgálni, — miért megérdemli, hogy a kath. papság részéről minél szélesebb körű pártfogásban részesíttessék.

— **Gymn. ünnepély.** Kolozsvári főgymnasiumunk tanuló ifjusága márc. 19-ikén Pázmány Péter irodalmi föllépésének 300-ados évfordulója alkalmából halála napján ismételtén sikerült ünnepélyt tartott. Erdekesé tette az ünnepélyt Bán József magas szárnyalású fölolvasása, a ki Pázmány Pétert, mint író t méltatta, majd az igazgatónak, dr Erdélyi Károlynak programmon kívüli felszólalása, ki azt hangsúlyozta különösen, hogy ez az ünnepély nem felekezeti tüntetés akar lenni, hanem csak azt akarja szolgálni, hogy az ifjuság a nagyok példáin, különösen pedig intézettünk e nagy növendéke példáján fölbuzduljon, töle, mint eszményképtől tanuljon hazafiaságot és vallásosságot. Ezen emelkedett és szívet megragadó ünnepi szónoklatokhoz tökéletes harmoniába olvadtak a szép szavallatok, zene és a ritka tökéletességgel előadott énekszámok, melyek az intézet énektanárának, Rietly Károlynak szép érzékét dicsérik.

— **Kérelem a nemes szivekhez.** Torontál vármegyében fekvő Felső-Muzslya tiszta magyar, tiszta római katolikus vallású, a mai napon 3200 lélekből álló községben a nagyméltóságú m. kir. Kormány, Ó Excellentiája cserneki és tarkeői Deasewffy Sándor esanád egyházmegyei Püspök ur és a göröngyhöz tapadt szegény földmives hiveim áldozatkészsége mellett egy gyönyörű szép, göthstülly, elég nagyságu templomát építettem az Istennek dicsőségerő és a B. Szilz Mária Magyarok Nagyaszonya tiszteltetére, melynek azonban belső behutorozása teljesen hiányzik. A nagyméltóságú m. kir. Bellügyministerium 1902. év február hó 4-én kelt 3423—VII. számú kegyelmes engedelmé folytán, az ország területén a templomberuházási költségek címén könyörödadományok gyűjtésére fel lettem jogosítva. A legmélyebb alázattal fordulok a szent ügyért nemesen dobogni tudó szivekhez, kegykednének, a kinek koronái vannak koronákból, a kinek csak fillérei vannak fillérekből, a természetit, az isteni positív törvény és a szeretet humanismusa sugallatai értelmében az életentartásuk és állasuk melletti fölösegeikből némi jótékony alamizsnát templomunk belső felszerelésére áldozni. A kegyes adományokat kérem, akár e lap Tek. Szerkesztőségéhez, akár egyenesen címremlen küldeni. Felső-Muzslya, 1902. április hó 11-én. Torontál-megye. Sóka Ignác plébános, a templomépítő bizottság és a hitközség elnöke.

— **Orgonát készítettök vagy javítottök figyelmébe.** Az orgona Nagy Károly frank király óta mélabus hangjával a vallásos érzet egyik fejlesztője. Mai nap alig van templom, melyben egy diszes orgona ne volna. Anynyira nélkülözhetetlenné vált, hogy ha használhatatlanná lesz, a hivek arcáról tükrözik vissza a nélkülözés érzete és az egész templom kibaltak tetszik. A kántor büszke a jó orgonára, de békétlen, zsörtölődő, ha baj éri. A mi különben hamar megesik, ilyenkor évek telnek el, míg a nép filléréből a javításért szükséges összeget össze hozhatják. Ha kevésbé értő, vagy könnyelmű egyén munkája után a régi állapotba jut, várhat a kántor uram, míg a hívők újabb áldozatot hoznak

a javításra. Hogy a javításoknál és után előforduló rossz következményeket elkerüljük, egyházmegyénknek egy az orgona építést szakszerűen értő tanújára hívjuk fel a főtisztelendő papság és kántor urak figyelmét, Kurosc István nagyszombeni kir. katb. Terezarváhi tanítóra, ki orgonatervek készítését, orgonák javítását és építését a nagy szünetidőben legelőbb áron szívesen elvállalja.

— **Temetés pohárköszöntővel.** Dévaról írják, hogy ott folyó hó 6-án temették el Borha Sabbas, megyei árvaszéki üllőköt s a sírnál a dévai református lelkész mondott búcsúztatót. Eldicsérelte a boldogulatait, hogy oláh letére jó hazafi volt s azzal végezte mondokáját: „Ilyen ember életére készséggel emelem fel pobaramat“. Csak az bírányzott még, hogy a temetésre egybegyűlt közönség azt nem kiáltotta, hogy „éljen!“ az szólás onnét származott, mert a lelkész úr kitűnő ünnepi előadások lévén, a lakodalmak, keresztelek, díszítések alkalmával megszokta azt a befejező frázist, — itt e temetésnél is ez a szokása nyilvánult.

— **A lajosfalvi új templom belső felszerelésére** újabb adakoztak: Csaszáról Algey István püöri szemlész 2 kor., Bajráth püöri főbízott 1 kor., Sipos Lajos fővigy. 1 kor., Nagy Dező fővigy., 1 kor. Glasz István fővigy. 1 kor., Czadró Károly szemlész 2 kor., Márik Endre fővigy. 40 fill. Konecsny Mihály vigy., 20 fill. Krigler Mihály fővigy. 1 kor. Blagojer György fővigy. 40 fill. Kómvics József fővigy. 40 fill. Turzonkáról Temes Péter szkv. fővigy. 1 kor. 40 fill., Zubrits János fővigy. 1 kor. 20 fill. Turzófalváról Bauer Vencel s. lelkész 2 kor., R. k. plébános 1 kor., Felczahn kereskedő 1 kor., Rajman József kocsáros 1 kor., Norietné postam. 1 kor., Menkina fővigy. 1 kor., Sznyovszky közs. jegyző 1 kor., Kompaneik Agos kereskedő 1 kor., Szekács Anna 2 kor., Michalínkó György mészáros 1 kor., Pricz Sándor tanító 1 kor., Izerniczky Anna tanítónő 1 kor., Tordy József káplán 1 kor., Kocsis János fővigy. 1 kor., Joencies István vigy. 50 fill., Polansky Ferenc kocsáros 2 kor., Klavszó Márton bíró Viszoka 1 kor., Szesztek Mór kocsáros 50 fill., N. N. vizokai jegyző 1 kor., Csarka Mariska majoros 20 fill., Földényi Tivadár gyűjtése Przemysl 7 kor., Komáromi m. kir. püöri bizottság útján 12 kor. 35 fill., M. kir. püöri szaksz. Orsova pályaudvar 1 kor. 40 fill., Ferenczffy Antal Bpest 1 kor., Dr. Széki Antal Bpest 10 kor., M. kir. püöri bizottság Kézdi-Vásárhely 10 kor. Cirkay Kálmán Bpest 2 kor., Babits József szemlész N-Szalouta 90 fill. Szabadhegyi László jgtr. ügyvéd Bpest 10 kor. Molnár János kanonok Kalocsa 10 kor., M. kir. püöri bizottság Csik-Szereda útján begyűlt 3 kor. 20 fill., Dr. Mihalovics B. ügyvéd Bpest 3 kor., Schneider József kanonok Kalocsa 4 kor., Kalocsai főkáptalan 10 kor., Dr. Okolicsányi Zoltán Bpest 4 kor., Dr. Virág Gyula Bpest 1 kor., Farkas Mihály kanonok Nográd-Vadkert 6 kor., Zsarnoca m. kir. püöri bizottsága útján begyűlt 1 kor. 4 fill., Fiumei püöri bizottság kerületében begyűlt 8 kor. 10 fill., Koller Vilmos Pusztajuhé 2 kor., Zabolik D. R. Szamos-Ujvár 3 kor. Gursvenitz Vilmos Esztergom 3 kor. Összesen 149 kor. 38 fill. Jelenleg kimutatott pénz segélyen kívül értékes templomi tárgyakban adakoztak: Gróf Szapári Béláné Pozsony egy gyönyörű fehér selyem Czulát a hozzátartozókkal, egy díszes Aibat és egy betegellátási burzát. Salamon László Cibó Pappfalva egy ezüst öröklámpát. Giza János lajosfalvi bíró egy ezüst szentelt viztartót hintővel. Zabolik D. R.-né Szamosújvár egy díszes selyem Velumot. Fizessen meg nekik a Miodenható minden testi és lelki jóval! Az igazán nagylelkűségükre szorult szegény és elhagyott közég lakói egytttes fohásza nyersen meghallgatást az égben. Kérjük a többi nemeslelkűket, adományait nek ne vonják meg tőlünk. Lajosfalván, u. p. Kirlibaba (Bukovina.)

Beszédes Bertalan,
lelkész.

IRODALOM.

* *A ft. hitelemző és tek. tanító uraknak szíves tudomására hozom, hogy a kath. sajtó osztatlan elismerésével fogadott és ma már 800 példányban közkézen forgó: „Hitelemzési vezérkönyv a népiskolák hitelemzői számára“ című 2 kötetes és egyh. hatósági jóváhagyással kísért munkám még kapható és pedig 2 külön, díszes kötetbe kötve mála 14 K. bolti ár helyett 8 kor. beküldése esetén bérmentes szállítással, füve pedig 5 korona. árban a Szent-István-Társulatnál Endapesten. — Somogy-Szent-Lászlón, 1902. hóban, Gosztonyi Jenő plébános.*

* *Szűz-Mária Virágos kertje.* Ezen kitűnő május havi olvasmány harmadik kiadása már fogyatékán van. A ritka becses bíró vallásos műnek irányát ismeri az olvasó közönség nagy része, hiszen abból több mint 8000 példány forog közkézen. A szerző, egy tudós és böles kath. író, a keresztény élet legfontosabb erényeire oktat benne sok lelki öröm, kimondhatatlan vigasztalás között. Az egyes tételek mesteri feldolgozását legjobban bizonyítja a könyv óriási kelendősege, mely igazán páratlan a magyar kath. könyvpiacón. Nyolcezer példányt kapkodott hirtelen szét a nagy közönség. A több mint 300 oldalra terjedő munka a következő tételek szerint van felosztva: Ajánlás és előszó az első, második és harmadik kiadásokhoz. 1.) A virágos kert. — Az anyaszentegyház. 2. A legkedvesebb fák és virágok. — Kiváló erények. 3. Eletfa. — Ur télelme. 4. Cedrusfa. — Szilárd kath. jellem. 5. Ciprusfa. — Szomorkodók. 5. Pálmafa. — Mennyei érület. 7. Pálmág. — Szenvedni Istenért. 8. Olajfa. — Szeidség. 9. Platán (boglár) fa. — Szűz Mária oltalma. 10. Fehér róza. — Tiszta lelkek. 11. Piros róza. — Szeretetteljes szív. 12. Róza csokor. — Szent olvasó (Rózsafüzér). 13. Balzsam fa. — Irgalmas szív. 14. Balzsam — és a más vallásnak. 15. Valódi és hamis balzsam. — Igazi és áljamborság. 16. Mirba. — Bánkódó lelkek. 17. Terpenténfa. — Ahítat. 18. Szőlő fűrt. — Legméltóságosabb Oltárszentség. 19. A legdicsebb szőlő. — Mária Isten anyja. 20. Függelék: Szűz Mária Kr. e. a pogányok között. A könyv óriási elterjedését kiváló beltartalma mellett elégán kiállításának és szerföltötti olcsóságának közöni. Május havára jámbor olvasmánynak, elmékedési könyvnek, vizsgákra, bérmlásra és egyéb jut lom és ajándék tárgyaknak, magányosok és könyvtárak részére, beltartalma, olcsóságára és célzertőségére való tekintettel — a Szűz Mária Virágos kertje a legmelegebben ajánlható. A munka csinos vázonkötésben, vörös és egyéb színekben 1 koronáért (beleértve a szállítási költséget is) kapható Gyulafehérvárt (Erdély) K o p a c z G e r g e l y székesegyházi káplánnal és Schlick János jezsuita atyánál Kalocsán. Az árából befolyó összeg minden levonás nélkül szt. célra fordítatik.

* *Május hónapban* megjelenik a szívek a tisztelet, és kegyele virágai törnek elő, hogy koszorut fonjanak a legkegyesebb Anyának, Május királynőjének, Máriának. Utánandó szép szokás, hogy sok helyt egész május hónapban naponkint szent-beszéddel kapcsolatban délutáni ájtatosságok tartanak. Ezen ájtatosságok és a Mária-kultus emelése érdekében két kötet Mária beszéddel bocsátottam közlékre: Mária Virágai és a titokteljes asszony címmel. Minden kötet külön-külön 16 szentbeszédet tartalmaz Dr. Zelliger Vilmos átdolgozásában. Egy-egy kötet ára bérmentve 1 kor. 20 fill. — együtt megrendelve 2 kor. bérmentve. A két kötet elegendő 3 napon át tartandó szt. beszédekre. A gondolat kidolgozott szentbeszéd megrendelhetők korlátolt számban Oktató Népkönyvt. címen Budapest VII. Csömöri út 32.

Kiadja: Az erdélyi róm. katb. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Agost.
Szerkesztőtársak: Erőss József, Kárpiss János, Péter János dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.